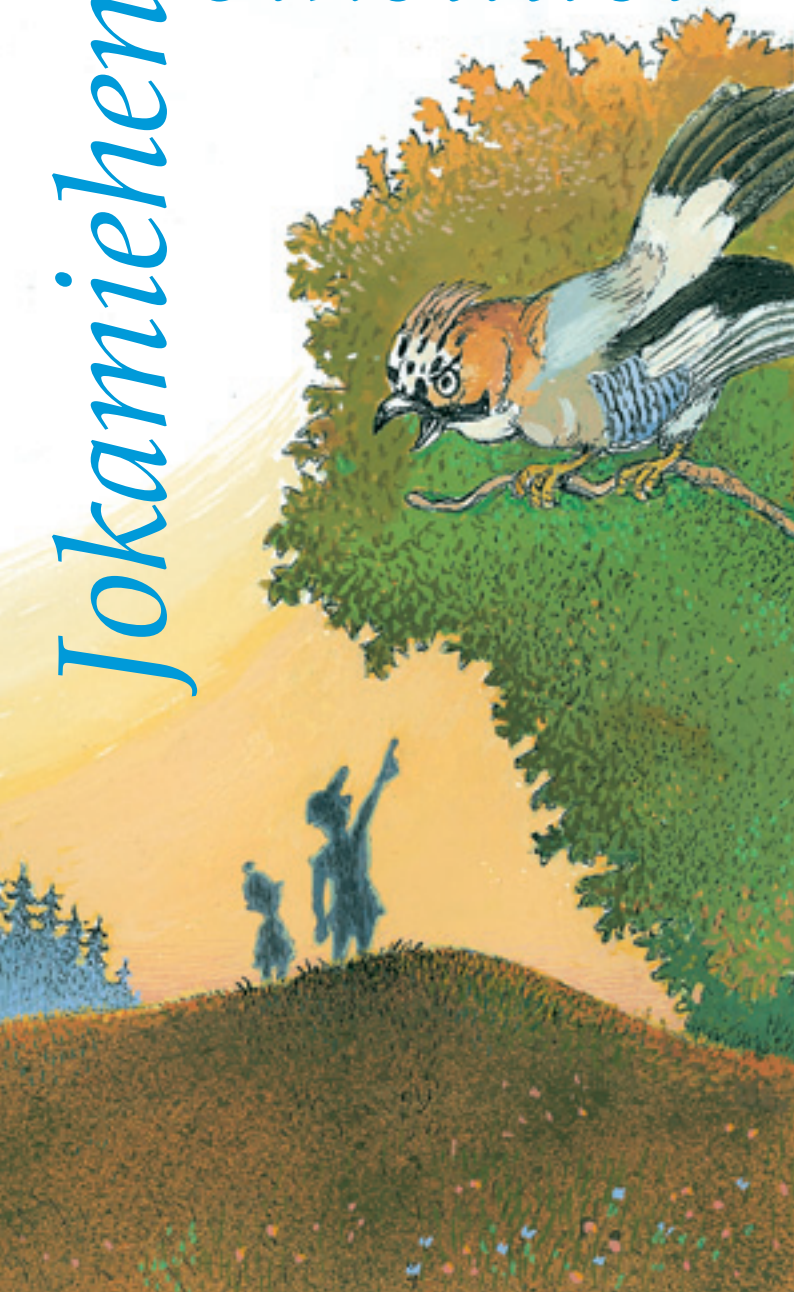

Jokamiehen oikeudet

*Vapaus ja vastuu
kulkevat käsi kädessä*

Sisällys

<i>Esipuhe</i>	1
<i>Liikkuminen luonnossa</i>	2
<i>Luonnossa oleskelu</i>	5
<i>Luonnontuotteiden ottaminen</i>	6
<i>Tulenteko</i>	8
<i>Roskaaminen</i>	10
<i>Koiran ja kissan pitäminen</i>	11
<i>Ajaminen yleisten teiden ulkopuolella</i>	12
<i>Moottorikelkkailu</i>	13
<i>Liikkuminen ja oleskelu vesialueilla</i>	14
<i>Virkistyskalastus</i>	16
<i>Metsästys</i>	19
<i>Jokamies ja maanomistaja</i>	20
<i>Ulkoilutehtäviä hoitavia viranomaisia</i>	22
<i>Lyhyesti jokamiehen oikeuksista</i>	23
<i>Mistä tilata lisäkappaleita</i>	24

Esipuhe

Perinteiset jokamiehenoikeudet ja laajat metsä- ja vesistöalueet antavat suomalaisille erinomaiset mahdollisuudet liikkua ja virkistäytyä luonnossa. Toisin kuin useissa muissa maissa ovat jokamiehenoikeudet varsin laajat. Samanlaiset oikeudet ovat voimassa lähinnä vain muissa Pohjoismaissa.

Suomen luonto on herkkä ja uudistuu hitaasti. Jokaisen ulkoilijan on tunnettava vastuunsa yhteisestä kansallisomaisuudesta, hyvästä ympäristöstä.

Tässä esitteessä kerrotaan, millaisiksi jokamiehenoikeudet ovat eri lakien nojalla muotoutuneet ja mitä velvollisuuksia näihin oikeuksiin liittyy.

Helsingissä 1.1.2010

Ympäristöministeriö

Jokamiehenoikeuksilla tarkoitetaan jokaisen kansalaisen oikeuksia käyttää luontoa siitä riippumatta, kuka omistaa alueen tai on sen haltija. Luonnon käyttämiseen jokamiehenoikeuksien sallimissa rajoissa ei siis tarvita maanomistajan lupaa eikä jokamiehenoikeuksien käyttämisestä tarvitse maksaa mitään. Jokamiehenoikeuksiin sisältyy aina vaatimus niiden harmittomuudesta: oikeutta ei saa käyttää haittaa tai häiriötä tuottavalla tavalla.

Liikkuminen luonnossa

Jalan, hiihtäen, pyöräillen ja ratsain liikkuminen on yleensä sallittua luonnontilaisilla tai siihen verrattavilla alueilla, jos siitä ei aiheudu vahinkoa. Liikkumisoikeutta on rajoitettu pihamailla, pelloilla ja istutuksilla.

Kesällä pellot on kierrettävä teitä tai ojan pientareita pitkin. Talvella sitä vastoin pellon yli voi hiihtää. Porteista kuljettaessa ne on muistettava sulkea.

Toisen pihamaata ei saa käyttää kulkutienä. Toisen maalle ei saa rakentaa eikä kaivaa sitä niin, että se muuttuu ulkonaisesti alkuperäisestä. Jos pihamaata käytetään toistuvasti kulkutienä, voidaan siitä rangaista. Toisen pihamaalle meneminen on myös rangaistavaa, jos rikotaan kotirauhaa. Peltoa, niittyä tai istutusta ei saa käyttää kulkutienä, jos siitä aiheutuu vahinkoa.

Liikkumista on usein rajoitettu luonnonsuojelualueilla. Lintujen pesimisaikana tulisi liikkumista välttää sellaisilla lintujen pesimä- ja oleskelualueilla kuin lintuvesillä ja ulkosaarilla.

Kulkua eri alueilla voidaan rajoittaa vain viranomaisten päätöksiin perustuvien kielloin. Kieltoaulussa mainitaan usein tämä viranomaisen, joka useimmiten on lääninhalitus, alueellinen ympäristökeskus tai puolustusvoimat.

Luonnonsuojelulaki 1096/1996, 36 § 3 mom.

Mainos- ja kieltotaulut

Maa- tai vesialueelle ei saa pystyttää sellaista kulkemisen, mairinon sun tai muun jokamiehen oikeuden käyttämisen kieltävää taulua, jonka asettamiseen ei ole lakiin nojautuvaa perustetta.

Joukkotapahtumia, kuten erä-, hiihto- ja suunnistuskilpailuja, ei pidä toteuttaa nojautumalla pelkästään jokamiehen oikeuksiin, jos vahingon tai haitan vaara on ilmeinen. Niiden järjestämisestä on hyvä sopia maanomistajan kanssa.

Laki rikoslain muuttamisesta
769/1990, 28. Luku II §

Hallinnan loukkaus

Joka luvottomasti

- 1) ottaa haltuunsa, siirtää tai piilottaa toisen hallinnassa olevaa irtainta omaisuutta,
- 2) käyttää toisen pihamaata kulkutienään taikka toisen hallinnassa olevaa maata rakentamalla, kaivamalla tai muulla sen kaltaisella tavalla tai
- 3) ottaa haltuunsa toisen hallinnassa olevaa maata taikka rakennuksen tai sen osan, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, hallinnan loukkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi. Hallinnan loukkauksena ei kuitenkaan pidetä tekoa josta on aiheutunut ainoastaan vähäinen haitta.

Luonnossa oleskelu

Tilapäinen luonnossa oleskelu, kuten levähtäminen, uiminen, auringon ottaminen ja tilapäinen leirytyminen, kuten viikonlopun tai muun lyhyen ajan kestävä telttailu, on sallittua siellä missä kulkeminenkin, kunhan siitä ei aiheudu vahinkoa tai haittaa maan omistajalle tai haltijalle.

Pitkäaikaisesta oleskelusta ja leirytymisestä on syytä neuvotella maanomistajan kanssa, koska vahingon tai haitan aiheutuminen on todennäköisempää. Erityisalueilla, kuten uimarannoilla, telttailu ei yleensä ole sallittua. Varsinaisilla virkistysalueilla on usein erityisiä telttailupaikkoja tai alueita, joille telttailu pyritään ohjaamaan. Yleisillä paikoilla kuten puistoissa ja uimarannoilla on yleisen järjestyksen häiritseminen kielletty. Alkoholijuomien nauttiminen ei saa estää kohtuuttomasti puiston tai uimarannan käyttöä.

Luonnontuotteiden ottaminen

Rauhoittamattomia kukkia, metsämarjoja ja sieniä voi poimia sieltä, missä liikkuminenkin on sallittua.

Rikoslain 14 §:ssä on mainittu tärkeimmät niistä luonnontuotteista, joiden kerääminen on sallittua. Luettelo ei ole tyhjentävä. Näin ollen esimerkiksi erilaisten luonnonvaraisten yrttien ja maustekasvien kerääminen on sallittua elleivät ne ole luonnonsuojelulain mukaan rauhoitettuja.

Laki rikoslain muuttamisesta 769/1990, 28. Luku 14 §.

Jokamiehen oikeuksista

Tämän luvun säännökset eivät koske maassa olevien kuivien risujen, maahan pudonneiden käpyjen tai pähkinöiden taikka luonnonvaraisten marjojen, sienten, kukkien tai, jäkälää ja sammalta lukuun ottamatta, muiden sellaisten luonnontuotteiden keräämistä toisen maalta.

Kasvien ottamista on rajoitettu luonnonsuojelualueilla ja eräiden harvinaisten kasvien ottamista on lisäksi yleisemmin rajoitettu luonnonsuojeluasetuksella.

Vesilaki antaa luvan veden ammentamiseen talousvedeksi, peseytymiseen sekä uimiseen sillä edellytyksellä, ettei siitä aiheudu häiriötä.

Valtioneuvoston asetus luonnonsuojeluasetuksen muuttamisesta 9/3/2005

(Ainoastaan osittainen luettelo)

Koko maassa rauhoitetut kasvilajit

Lumpeitten punakukkaiset

muodot	<i>Nymphaea</i>
Lehtoukonhattu	<i>Aconitum septentrionale</i>
Kangasvuokko	<i>Pulsatilla vernalis</i>
Hämeenkylmänkukka	<i>Pulsatilla patens</i>
Valkolehdokki	<i>Platanthera biofolia</i>
Jääleinikki	<i>Ranunculus glacialis</i>
Lehtoängelmä	<i>Thalictrum aquilegiifolium</i>
Keminängelmä	<i>Thalictrum kemense</i>
Hietaneilikka	<i>Dianthus arenarius subsp. borussicus</i>
Päivännouto	<i>Helianthemum nummularium</i>
Lapinalppiruuusu	<i>Rhododendron lapponicum</i>
Tikankontti	<i>Cypripedium calceolus</i>
Suoneidonvaippa	<i>Epipactis palustris</i>
Tummaneidonvaippa	<i>Epipactis atrorubens</i>
Punavalkku	<i>Cephalanthera rubra</i>
Tunturiorho	<i>Chamorchis alpina</i>
Valkokämmekkä	<i>Pseudorchis albida subsp. straminea</i>
Seljakämmekkä	<i>Dactylorhiza sambucina</i>
Neidonkenkä	<i>Calypso bulbosa</i>
Sääskenvalkku	<i>Microstylis monophyllos</i>
Veripunakämmekkä	<i>Dactylorhiza incarnata subsp. cruenta</i>

Oulun läänin eteläpuolella

Punakämmekkä	<i>Dactylorhiza incarnata subsp. incarnata</i>
Kaitakämmekkä	<i>Dactylorhiza traunsteinen</i>

Oulun ja Lapin läänissä

Valkovuokko	<i>Anemone nemorosa</i>
Hentokiurunkannus	<i>Corydalis intermedia</i>
Kurjenmieikka	<i>Iris pseudacorus</i>

Tulenteko

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa tehdä ilman asianomaisen lupaa toisen omistamalle tai hallinnassa olevalle maalle ilman pakottavaa tarvetta. Retkikeittimen tai lämmitys- tai valaistuslaitteen taikka muun maapohjasta eristetyn laitteen käyttöön ei tarvita lupaa, koska tällaisessa laitteessa pidettävää tulta ei katsota avotuleksi. Jos metsäpalovaara on ilmeinen, avotulta ei saa sytyttää metsään tai sen läheisyyteen edes maanomistajan luvalla. Jokainen on mahdollisuuksiensa mukaan velvollinen valvomaan, että siellä, missä hänellä on määräysvalta, noudatetaan paloturvallisuutta koskevia sääntöjä ja määräyksiä.

Ulkoilu- ja leirintäalueilla on tulen tekoon usein varattu erityiset paikat eikä tulta pidä näillä alueilla tehdä muualle.

Pelastuslaki 468/2003

Avotulen teko

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää metsään tai sen läheisyyteen, jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon vaara on ilmeinen.

Avotulta ei saa tehdä toisen maalle ilman lupaa, jollei siihen ole pakottavaa tarvetta.

Metsämaalla saadaan kuivanakin aikana suorittaa kulutus erityistä varovaisuutta noudattaen metsäammattilaisen valvonnassa.

Roskaaminen

Jätelaisissa kielletään roskaaminen. Roskaamista on kaikenlaisten esineiden jättäminen luontoon. Roskaamista on myös nestemäisten jätteiden laskeminen tai kaataminen ympäristöön. Bensiini ja öljy ovat ongelmajätteitä, joita ei saa kaataa maahan. Roskaamiskielto koskee kaikkia alueita, olivatpa nämä yleisiä tai yksityisiä. Roskaajan velvollisuus on myös puhdistaa roskaantunut alue.

Jätelaki 1072/1993, 19 §.

Ympäristöön ei saa jättää roskaa, likaa eikä käytöstä poistettua konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä siten että siitä voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle, epäsiisteyttä, maiseman rumentumista, viihtyisyyden vähentymistä tai niihin rinnastettavaa muuta vaaraa tai haittaa (roskaamiskielto).

Koiran ja kissan pitäminen

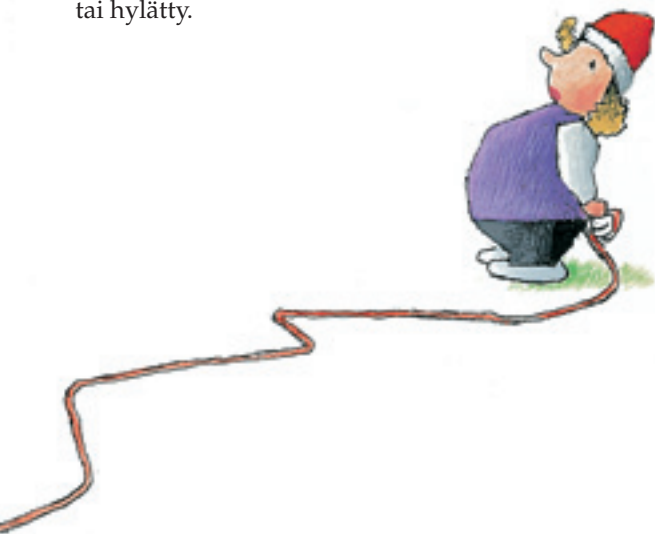
Toisen alueella koira ei saa pitää milloinkaan irti ilman maanomistajan tai metsästysosoikeuden haltijan lupaa.

Edellä olevan lisäksi koirat on pidettävä kytkettyinä tai välittömästi kytkettävänä maaliskuun 1. päivästä elokuun 19. päivään saakka.

Alueen omistajan tai haltijan luvalla koira saa pitää kytkemättömänä pihamaalla tai puutarhassa ja koiran pitämiseen varatulla aidatulla alueella.

Koirien ulosteet voivat aiheuttaa haittaa terveydelle, epäsiisteyttä ja viihtyisyyden vähentymistä. Koirien ulkoiuttajien tulee huolehtia siitä, että koiran ulosteet otetaan talteen tai siirretään sellaiseen paikkaan, jossa niistä ei ole haittaa.

Kissaa saa pitää irti vain omistajan pihamaalla tai puutarhassa. Ollessaan muualla irrallaan ilman omistajan tai haltijan hallintaa tai suoraa valvontaa kissa on heitteillä tai hylätty.

Ajaminen yleisten teiden ulkopuolella

Jokamiehenoikeudet eivät oikeuta ajamiseen maastossa moottoriajoneuvolla. Se onkin sallittua lähinnä vain yleisillä teillä. Moottorikäyttöistä ajoneuvoa ei saa käyttää maastossa toisen omistamalla tai hallitsemalla alueella ilman maan omistajan tai haltijan lupaa.

Syrjäisellä seudulla asuvalla on oikeus maastossa ajamiseen vaikeiden tieolojen ja vakinaisen asunnon sijainnin vuoksi. Ilman maanomistajan lupaa voidaan maastossa ajaa, jos kyseessä ovat virkatehtävät, sairaankuljetus, palo- ja pelastustoimen tehtävät, energia- ja tietoliikennelaitteiden huoltotyöt, metsätalousalueiden välttämättömät huoltotyöt, poronhoito tai ammattimainen kalastus. Ajoneuvon pysäköiminen tien välittömään läheisyyteen on sallittua, jos liikenneturvallisuus sitä vaatii eikä siitä aiheudu kohutonta häiriötä.

Yksityisteillä saa kulkea jalkaisin, polkupyörällä tai ratsain. Yksityistiellä saa ajaa myös moottoriajoneuvolla, jos sitä ei ole liikennemerkillä erikseen kielletty.

Tieosakkaiden tai tiekunnan lupa tarvitaan sellaiseen toimintaan yksityisellä tiellä, joka selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia. Ratsastaminen kuntopolulla ja ladulla on kielletty.

Moottorikelkkailu

Maastossa ajamiseen tarvitaan maanomistajan lupa. Sitä moottorikelkkailu on yleisesti sallittua vain jäällä ja moottorikelkkailureiteillä. Moottorikelkkailureiteillä noudatetaan tieliikennelakia. Moottorikelkan kuljettajalta edellytetään moottorikelkkailureiteillä T-luokan ajokorttia ja vähintään 15 vuoden ikää. Ikävaatimus koskee myös maastossa ajamista.

Moottorikäyttöistä ajoneuvoa on maastossa käytettävä siten, että vältetään vahingon ja haitan aiheuttamista luonntaiselinkeinolle, luonnolle ja muulle ympäristölle. Lisäksi on noudatettava varovaisuutta vaaran ja vahingon välttämiseksi. Moottorikelkalla ei saa ajaa tiellä. Moottorikelkalla saa kuitenkin tarvittaessa ylittää tien tai sillan.

Suurin sallittu nopeus reitillä ja maastossa on 60 km/h. Jääpeitteisellä vesialueella suurin sallittu nopeus on 80 km/h. Mikäli hinataan perärekeä, jossa kuljetetaan henkilöä, suurin sallittu nopeus on 40 km/h. Suojakypärää on käytettävä sekä maastossa että moottorikelkkailureitillä. Moottorikelkalla on oltava liikennevakuutus ja kelkan tulee olla rekisteröity.

Maastoliikennettä valvovat poliisi, tullilaitos ja rajavartiolaitos sekä valtion mailla myös Metsähallitus ja Metsäntutkimuslaitos.

Liikkuminen ja oleskelu vesialueilla

Jokaisella on oikeus kulkea vesillä ja jäällä. Vesialuetta saa käyttää myös tilapäisenä ankkuroimispaikkana.

Vesilaki 1264/1961, I Luku 24 §.

Jokaisella on oikeus, välttämättä tarpeetonta häiriön aiheuttamista, kulkea vesistössä missä se on avoinna. Vesistö katsotaan avoimeksi, jos sitä laillisen oikeuden perusteella ei ole suljettu. Mitä edellä on sanottu kulkemisesta vesistössä, koskee vastaavasti kulkemista jäällä.

Vesistössä kulkevalla on myös lupa käyttää vierasta vesialuetta tilapäisenä ankkuroimispaikkana, mikäli siitä ei aiheudu toiselle sanottavaa haittaa tahi häiriötä.

Kulku- ja oleskeluoikeuden käyttämisestä ei saa aiheutua tarpeetonta häiriötä. Moottoriveneellä ajoa tulisi välttää pehmeäpohjaisissa, matalissa, kalojen kudun kannalta tärkeissä lahdissa. Kalanpyydykset sekä veneestä ja rannalta kalastavat on kierrettävä riittävän kaukaa, jotta kalastusta ei haitattaisi. Häiritsevä jatkuva ajaminen meluisalla moottoriveneellä (mm. vesihiihtäminen, vesiskootterilla ajaminen) asutun rannan läheisyydessä on kielletty.

Vesiliikennelaki 463/1996

2 luku, Vesillä liikkujaa

koskevat säännökset

5 §, Vesillä liikkujaa koskevat yleiset velvollisuudet

Jokaisen vesillä vesikulkuneuvolla liikkuvan on noudatettava olosuhteiden edellyttämää huolellisuutta ja varovaisuutta ja toimittava siten, ettei hän ilman pakottavaa syytä vaikeuta tai häiritse muiden liikkumista

vesillä eikä aiheuta vaaraa tai vahinkoa muille taikka vaaraa tai merkittävää tai tarpeetonta haittaa tai häiriötä luonnolle tai muulle ympäristölle, kalastukselle, yleiselle luonnon virkistyskäytölle tai muulle yleiselle tai yksityiselle edulle.

Vesikulkuneuvon kuljettajan on noudatettava vesiliikenteen liikennesääntöjä ja vesiliikennemerkeillä tai valo-opasteilla ilmaistuja määräyksiä, kieltoja ja rajoituksia.

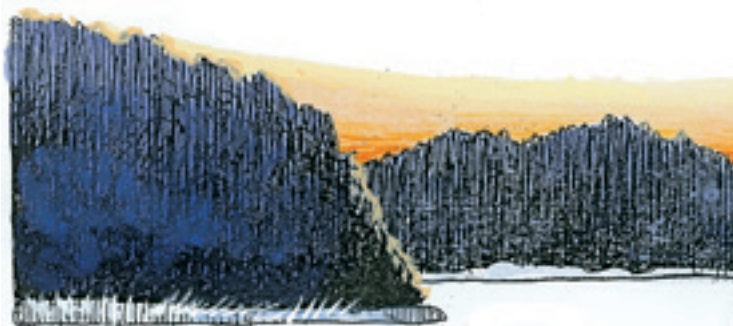
Vesillä liikkujaa on oikeutettu käyttämään ranta-alueita lepoon ja virkistäytymiseen siellä, missä liikkuminenkin on sallittu. Maihinnousu saattaa olla kielletty mm. luonnonsuojelualueilla lintujen pesimisaikaan. Vaikka suoranaista kieltoa ei olisikaan, tulisi liikkumista välttää lintujen pesimä- ja oleskelualueilla kuten lintuvesillä ja ulkosaarilla.

Virkistyskalastus

Onkiminen ja pilkkiminen ovat maksuttomia yleiskalastusoikeuksia. Niitä ei kuitenkaan saa harjoittaa lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikoissa tai muilla vesialueilla, joissa kalastuslainsäädännön tai sen perusteella annettujen määräysten mukaan kalastaminen on kielletty.

Heitto- ja vetouistelu, perhokalastus ym. viehekalastus, katiska- ja verkkopyynti samoin kuin ravustus edellyttävät 18–64-vuotiailta aina kalastushoitomaksun suorittamista. Kalastushoitomaksun lisäksi näin kalastavilla on oltava vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan lupa tai muu kalastusoikeus. Viehekalastuksessa vaihtoehtoina ovat edellämainittu lupa tai maksullisena yleiskalastusoikeutena läänikohtaiseen viehekalastusmaksuun perustuva viehekalastusoikeus.

Läänikohtainen viehekalastusmaksu oikeuttaa harjoittamaan viehekalastusta yhdellä vavalla, kelalla ja vieheellä yhden läänin alueella. Läänikohtainen viehekalastusmaksu on henkilökohtainen ja sen voi halutessaan maksaa jokaisen viiden läänin alueelle. Alle 18-vuotiaat ja 65 vuotta täyttäneet saavat harjoittaa edellämainittua viehekalastusta maksutta.

Jokainen Suomen kansalainen voi yleisellä vesialueella meressä harjoittaa virkistyskalastusta ilman vedenomistajan lupaa. Sama mahdollisuus on Suomessa vakinaisesti asuvilla Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion sekä muiden pohjoismaiden kansalaisilla. Kalastuksenhoitomaksua koskevat määräykset ovat kuitenkin näillä vesialueilla voimassa.

Ahvenanmaalla on voimassa omat kalastuslakinsa ja siellä virkistyskalastajan oikeudet poikkeavat muualla maassa noudatetusta käytännöstä.

Kalastuslain mukainen lupajärjestelmä

	Alle 18-vuotiaat ja 65 vuotta täyttäneet	18–64-vuotiaat
Onkiminen ja pilkkiminen	maksuton yleis- kalastusoikeus	maksuton yleis- kalastusoikeus
Viehekalastus • heittokalastus tai uistelu yhdellä vavalla	ei valtion kalastuksen- hoitomaksua ei viehekalastusmaksua	valtion kalastuksen- hoitomaksun lisäksi joko viehekalastusmaksu tai vesialueen omistajan lupa
Muu kalastus • uistelu useammalla kuin yhdellä vavalla • muu kalastus ja ravustus	ei valtion kalastuksen- hoitomaksua vesialueen omistajan lupa	valtion kalastuksen- hoitomaksu sekä vesialueen omistajan lupa

Metsästys

Riistaeläinten metsästämisestä on jokaisen maksettava valtiolle riistanhoitomaksu.

Suomessa metsästysoikeus on sidottu maanomistukseen. Metsästyslain mukaan metsästykseseen tarvitaan lupa maanomistajalta tai metsästysoikeuden haltijalta joitakin poikkeuksia lukuunottamatta. Metsästyksessä on noudatettava kullekin riistaeläimelle säädettyjä pyyntiaikoja.

Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus metsästää yleisellä vesialueella meressä ja alueella olevilla valtion saarilla tai luodoilla, joiden hallintoa ei ole kenellekään luovutettu. Lapin läänin ja eräiden Oulun läänin kuntien asukkailla on oikeus metsästää kotikunnassaan valtion omistamilla alueilla.

Ahvenanmaalla on voimassa oma metsästyslakinsa.

Metsästys ei saa aiheuttaa vaaraa tai vahinkoa ihmiselle tai toisen omaisuudelle. Metsästyksen tahallinen estäminen, vaikeuttaminen ja häiritseminen on kielletty. Samoin on kielletty riistaeläimien tahallinen häirintä. Tavanomainen luonnon käyttö kuten sienestäminen ja marjastaminen eivät kuitenkaan ole tällaista häirintää.

Jokamies ja maanomistaja

Jokamiehenoikeuksia käytetään toisen maalla ja vesillä. Toisen yksityisyyttä ja tunnearvoja on hyvä ymmärtää.

Jokamiehenoikeuksien sisältö riippuu käytännön olosuhteista, minkä vuoksi näiden oikeuksien käyttäjien ja maanomistajien välillä voi joskus olla näkemuseroja. Kummallakin osapuolella on oikeuksia ja velvollisuuksia. Toisten ihmisten huomioon ottaminen on paikallaan ja normaalilla keskustelulla asiat useimmiten selviävät. Uhkailut ja laittomat estämiset on kielletty. Poliisi selvittää tarvittaessa syvemmät ristiriidat.

Rikoslaki 578/1995, 27 luku

7 § Laiton uhkaus

Joka nostaa aseensa toista vastaan tai muulla tavoin uhkaa toista rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, laittomasta uhkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

8 § Pakottaminen

Joka oikeudettomasti väkivallalla tai uhkauksella pakottaa toisen tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, pakottamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Maanomistajalla ei ole oikeutta ottaa haltuunsa jokamiehen oikeudella tilapäisesti toisen maalla oleskelevan irtainta omaisuutta kuten telttaa ja polkupyörää. Löytötavaran löytäjän on ilmoitettava löydöstä tavaran omistajalle tai poliisille.

Pakkokeinolaki 450/1987

Kiinniottaminen

1 § Jokamiehen kiinniotto-oikeus

Jokainen saa ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksentehtäjän, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. (12.7.2002/615)

Jokainen saa ottaa kiinni myös sen, joka viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan on pidätettävä tai vangittava.

Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisimiehelle.

Ulkoilutehtäviä hoitavia viranomaisia

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

- luonnon virkistyskäytön turvaaminen, maastoliikenne

SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

- luonnon virkistyskäytön seuranta

MAA- JA METSÄTALOUSHALLITUS

- virkistyskalastus- ja metsästysasiat

OPETUSHALLITUS

- liikuntakulttuuri

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

- alan elinkeinotoiminnan edistäminen

ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSET (ELY)

- teiden levähdysalueet
- luonnon virkistyskäytön ympäristövaikutusten seuranta
- maasto- ja vesiliikennerajoitukset
- kalastusrajoituspäätökset

METSÄHALLITUKSEN LUONTOPALVELUT

- valtionmaiden virkistyskäyttö
- luonnonsuojelualueiden virkistyskäyttö

MAAKUNTIEN LIITOT

- virkistysalueiden seudullinen suunnittelu

KUNNAT

- virkistysalueet, liikuntapaikat
- maasto- ja vesiliikenteen kilpailu- ja harjoitusluvut

Lyhyesti jokamiehen oikeuksista

Saat

- liikkua jalan, hiihtäen tai pyöräillen luonnossa muualla kuin pihamaalla sekä muilla kuin sellaisilla pelloilla, niityillä tai istutuksilla, jotka voivat kulkemisesta vahingoittaa
- oleskella tilapäisesti – esimerkiksi teltailla riittävän etäällä asumuksesta – siellä, missä liikkuminenkin on sallittua
- poimia luonnonmarjoja, sieniä ja kukkia
- onkia ja pilkkiä
- kulkea, uida ja peseytyä vesistöissä sekä kulkea jäällä

Et saa

- aiheuttaa häiriötä tai haittaa toisille
- häiritä tai vahingoittaa lintujen pesiä ja poikasia
- häiritä poroja ja riistaeläimiä
- kaataa tai vahingoittaa kasvavia puita, ottaa kuivunutta tai kaatunutta puuta, varpuja, sammalta tms. toisen maalta
- tehdä avotulta toisen maalle ilman pakottavaa tarvetta
- häiritä kotirauhaa esimerkiksi leiriytymällä liian lähelle asumuksia tai meluamalla
- roskata ympäristöä
- ajaa moottoriajoneuvolla maastossa ilman maanomistajan lupaa
- kalastaa ja metsästää ilman asianomaisia lupia

Nämä oikeudet ja rajoitteet koskevat myös ulkomaalaisia.

Mistä tilata lisäkappaleita

Esitettä voi vapaasti kopioida, kunhan lähde mainitaan.

Esitteitä voi tilata ympäristöministeriöstä tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista, ja se löytyy osoitteesta: www.ymparisto.fi/jokamiehenoikeudet

Esitettä on saatavana suomen ja ruotsin lisäksi usealla muulla kielellä.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 020 610 100

Toimittaja	Pekka Tuunanen
Taitto	Ainoliisa Miettinen
Kuvitus	Pekka Vuori
Painos	19. uudistettu painos
Paino	Edita Prima Oy Helsinki 2010

Jokamiehen oikeudet

*Vapaus ja vastuu
kulkevat käsi kädessä*

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT